

Tarkennus otto-oikeudesta luopumiseen

Aluehallitus 15.12.2025
16104/00.01.01/2025

Valmistelija

toimialajohtaja Jussi Savola, puh. 040 330 5512,
jussi.savola(at)omahame.fi

Selostus

Tasavallan presidentti hyväksyi esittelyssä 28.11.2025 lain sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta sekä lain puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta. Lait tulevat voimaan 1. joulukuuta 2025. Lakimuutosten tavoitteena on vahvistaa terveydenhuollon valmiutta ja varautumista sekä selkeyttää hyvinvointialueiden ja puolustusvoimien välistä tehtävänjakoa normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Ehdotettavat pykälät merkitsevät hyvinvointialueille selkeää muutosta sekä varautumisvelvoitteiden sisällössä että rahoituksessa. Hyvinvointialueille tulee uusia, täsmällisesti määriteltyjä tehtäviä, jotka liittyvät terveydenhuollon turvaamiseen normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä puolustusvoimien ja tarvittaessa liittolaisten tukemiseen. Tehtävien keskiössä ovat kriittisten terveydenhuollon toimintojen suojaaminen, toimintojen siirrettävyys, ensihoidon tason vahvistaminen ja materiaalsen varautumisen parantaminen. Lisäksi hyvinvointialueiden on osallistuttava suunnitteluun, harjoitteluun ja koulutukseen yhdessä puolustusvoimien ja muiden toimijoiden kanssa, jotta valmius voidaan toteuttaa yhdenmukaisesti koko maassa.

Pykälissä korostetaan, että virka-apua voidaan antaa vain välttämättömiltä osin eikä sillä saa vaarantaa hyvinvointialueen lakisääteistä palvelutuotantoa. Tämä vahvistaa periaatetta, jonka mukaan turvallisuuteen liittyvät tukitoimet muodostavat oman kokonaisuutensa, joka on suhteutettava väestön palvelutarpeisiin. Velvoitteet ovat kuitenkin sitovia, sillä valtioneuvosto määrittelee niiden sisällön tarkemmin eikä päätöksistä voi valittaa. Hyvinvointialueiden on näin huolehdittava siitä, että palvelurakenne, henkilöstön osaaminen sekä toimitila- ja kalustoratkaisut vastaavat valtioneuvoston linjauksia.

Uudet velvoitteet lisäävät hyvinvointialueiden toiminnallista työmäärää. Vaikka tehtävät painottuvat poikkeusoloihin, niiden valmistelu muuttaa myös normaaliolojen resursointia ja toimintakulttuuria. Varautumisesta tulee aiempaa selkeämmin osa hyvinvointialueen tavanomaista johtamista ja palvelutuotannon suunnittelua.

Rahoituksen näkökulmasta muutos on hyvinvointialueille myönteinen. Pykälät määrittävät, että valtio vastaa uusien varautumistehtävien kustannuksista kokonaisuudessaan. Rahoitus myönnetään etukäteen ilman erillistä hakemusta, ja myös vuoden aikana esiin nousevat lisätarpeet voidaan kattaa erillisellä päätöksellä. Tämä vähentää taloudellista riskiä ja varmistaa, että varautumisvelvoitteet eivät kuormita hyvinvointialueiden perustoiminnan rahoitusta. Lisäksi varautumiseen liittyviä investointeja ei sisällytetä hyvinvointialueiden tavanomaisiin investointisuunnitelmiin eikä niitä lasketa investointikattoihin, mikä turvaa mahdollisuuden toteuttaa välttämättömät hankinnat ilman, että ne syrjäyttävät muita keskeisiä sosiaali- ja terveydenhuollon investointeja.

Kokonaisuutena lainsäädäntömuutos vahvistaa terveydenhuollon kansallista valmiutta ja täsmentää vastuunjakoa hyvinvointialueiden ja valtakunnallisten toimijoiden välillä. Se lisää alueiden tehtäviä ja operatiivista vastuuta, mutta tarjoaa samalla rahoitusmallin, joka mahdollistaa velvoitteiden toteuttamisen kestäväällä tavalla. Muutos edellyttää suunnitelmallisuutta, toimivaa yhteistyötä ja järjestelmällistä varautumisen kehittämistä, mutta luo puitteet yhdenmukaiselle ja pitkäjänteiselle varautumistölle koko maassa.

Aluehallitus käsitteli 11.8.2025 § 243 otto-oikeudesta luopumista. Em. lainsäädäntömuutosten seurauksena hyvinvointialueella voi tulla tarve tehdä turvaluokiteltuja ja salassa pidettäviä viranomaispäätöksiä. Hyvinvointialue noudattaa valtionhallinnon ohjeita ja voimassa olevaa sääntelyä ja ohjeistusta tällaisten päätösten tekemisessä, säilyttämisessä ja nähtävillä pitämisestä.

Lainsäädännön perusteella valtio vastaa kaikista tähän kokonaisuuteen liittyvistä kustannuksista. Hyvinvointialueen tehtävät määräytyvät valtioneuvoston antamien täsmällisten velvoitteiden perusteella, eikä alueella ole omaa harkintavaltaa niiden kohdentamiseen tai sisältöön. Näin ollen mahdolliset alueelliset toimeenpanopäätökset ovat käytännössä luonteeltaan valtion säädösten ja ohjeistusten täytäntöönpanoa, eivät itsenäistä päätöksentekoa.

Aluehallitukselle esitetään, että se luopuu em. päätösten osalta otto-oikeudesta. Otto-oikeudesta luopuminen varmistaa, että toimeenpano etenee yhdenmukaisesti ja tehokkaasti ja valtioneuvoston päätöksissä määritellyt velvoitteet voidaan panna täytäntöön ilman hallinnollisia viivytyksiä. Lisäksi menettely tukee alueen roolia osana valtakunnallista varautumisen ja valmiuden kokonaisuutta, jossa ohjausvastuu on lainsäädännön nojalla keskitetty valtiolle.

(JS)

Toimivallan peruste

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen hallintosääntö 33 §

Hyvinvointialuejohtajan päätösesitys

Aluehallitus päättää, että se luopuu hallintosäännön 33 §:n mukaisesti otto-oikeuden käyttämisestä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 53 a-c §:n varautumis- ja valmiustehtävien toimeenpanoa koskevien päätösten osalta.

Aluehallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta kokouksessa.

Päätös

Täytäntöönpano

päätösote / toimialajohtaja Jussi Savola, hallintojohtaja Katja Tommiska, hallintopäällikkö Anu Kurkinen-Supperi, hallintolakimies Kari Suokas

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus